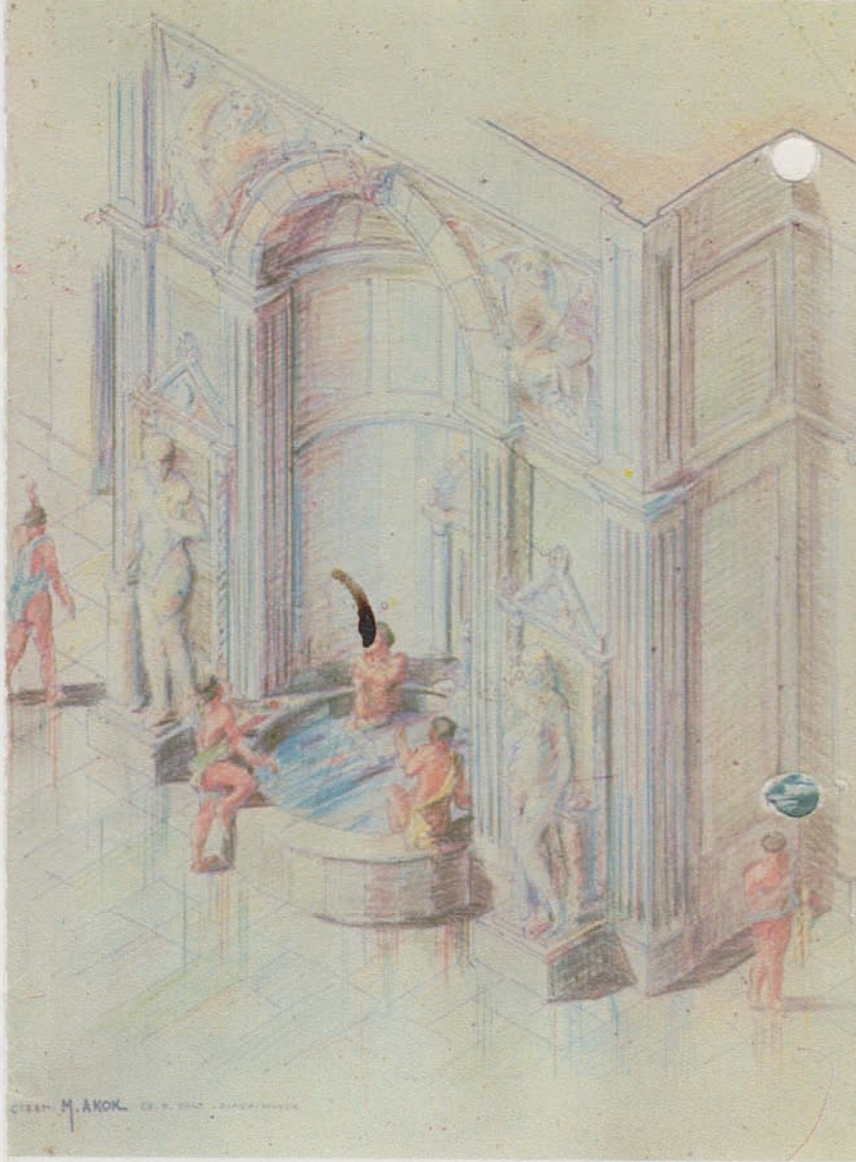

ANKARA ROMA HAMAMI

© 1987 M. AKOK. ÇİZİMİ: 1987. BASKI: 1988

Hazırlayan
ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ
ve
M. Akok
1988

ANKARA ROMA HAMAMI

Roma Hamamı; Ulus Meydanından Yıldırım Beyazıt Meydanına uzanan Çankırı Caddesi üzerinde, Ulus'tan itibaren yaklaşık 400 metre mesafede, yolun batısında, cadde'den 2,5 metre kadar yükseklikteki bir plato üzerinde bulunmaktadır.

Hamamın bulunduğu yüksek platform'un höyük olduğu bilinmektedir. Burada Prof.Dr. Remzi Oğuz Arık tarafından 1937 yılında kazılar yapılmış olup, Höyüğün Frig ve Roma devri katları ortaya çıkartılmıştır. Höyükte yapılan kazılar 1938-1939 yıllarında Müzeler Müdürü Hamit Z. Koşay'ın nezaretinde sürdürülmüştür. Bu kazılar sonucunda ortaya çıkan Hamam Binası, 1940-1943 yıllarında yapılan kazılarla da bütünüyle ortaya çıkarılmıştır. Bu dönemdeki kazıları Türk Tarih Kurumu'nun verdiği imkanlarla yine Hamit Z. Koşay'ın bilimsel başkanlığında Arkeolog Necati Dolunay yönetmiştir. Kazının mimari bulunmalarını Arkeolog Mahmut Akok değerlendirmiş ve daha sonra rekonstrüksiyon planlarını çizerek kısmende restorasyon çalışmalarını başlatmıştır.

Bugün Roma Hamamı olarak adlandırılan bu platform'un bir Höyük olduğu, en üstte Roma çağı (Kısmen Bizans ve Selçuk katları), onun altında Frig devri yerleşmesinin kalıntıları tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Eskilerin Çankırıkapı dedikleri bu ören yerinde, Bugün görebildiğimiz Roma Çağı binaları arasında iki ayrı tesis ile karşılaşmaktayız.

- 1- Antik Ankyra şehrinin sütunlu yolundan bir kısım,
- 2- Roma çağı Hamamı ve Palaestra'sına ait binalar.

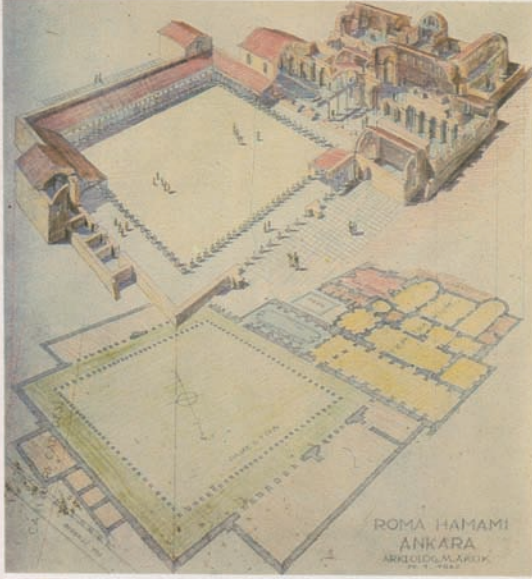
Bunların etrafında da, yine Roma devrinden başka yapıların temel izlerine rastlanmıştır.

SÜTUNLU YOL: Hamam binasının ve Palaestra'nın kısmen doğusunda yer alan bu sütunlu yol, antik Ankyra şehrinin kutsal alanı olan Augustus Tapınağının bulunduğu yere kadar uzandığı bilinmektedir. Çünkü; yeni Ankara şehrinin gelişmesine rastlayan Cumhuriyet'in ilk yıllarında bugünkü Çankırı Caddesi yapılırken bu sütunlu Cadde ortaya çıkmış ve yolun altında kalmıştır. M.S. 2.-3. yüzyıllarda yapılmış olduğu tahmin edilen sütunlu yolun sütunları boz renkte damarlı mermerden olup, korint tipte başlıkları bulunmaktaydı.

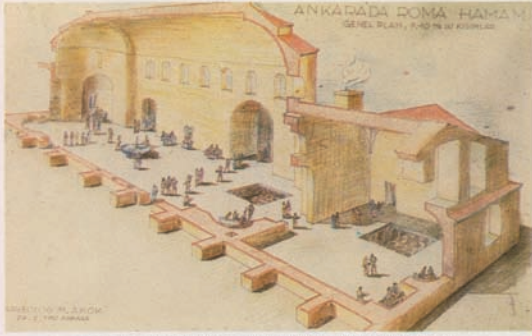
HAMAM BİNASI: Tektosag Galatlarının şehri olan antik Ankyra, Roma devrinde de Galatia'nın başkenti olması ve doğudan-batıya geçen yolların birleştiği bir noktada olması nedeniyle bu dönemde çok gelişmiştir. 1937-1944 yıllarında yapılan kazılarla ortaya çıkartılan bu muhteşem anıt, biri Palaestra, öteki kapalı hamam kısımları olmak üzere iki bölümden ibarettir.

Burada yapılan kazılarda bulunmuş sikkelere dayanılarak, Hamam; kazı başkanı tarafından Caracalla (M.S. 212-217) devrine tarihlenmiştir. Hafirin bu önerisi hamam yapımının sorumlusu ve kentin ileri gelen kişilerinden olan Tiberius Julius Justus Junianus'un birkaç yazıtında da doğrulanmaktadır. Kazı sırasında bulunan diğer sikkelerden anlaşıldığına göre, hamam aşağı yukarı beşyüzyıllık bir süre içinde devamlı kullanılmış ve zaman zaman onarılmıştır.

Caracalla Hamamının Çankırı Caddesindeki girişi, sütunlu bir revak kalıntısının çevrelediği geniş bir alana, Palaestra'ya, yani bir güreş sahasına açılır. Bu revaklı avlunun bir kenarında 32 sütun olmak üzere bütün yüzünde 128 mermer sütun bulunmaktadır. Bugün burada Roma devri Ankara'sından toplanan ya-

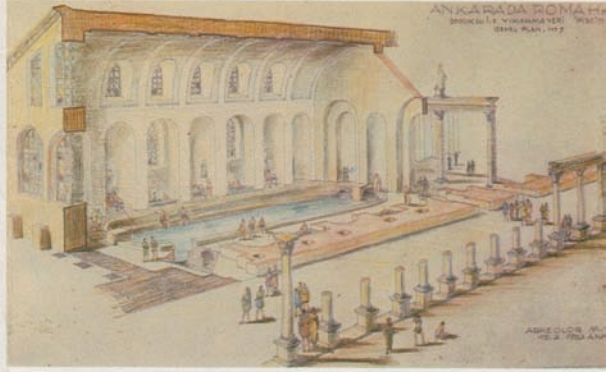

Roma Hamamı plâni ve rekonstrüksiyon çizimi

Roma Hamamı, ilk bölümün "tepidarium" rekonstrüksiyon çizimi

zıtların oluşturduğu zengin bir koleksiyon sergilenmektedir. Hamam binaları, bu palaestra kısmının hemen arkasında yer alırlar. Bu yapılar ender rastlanan bir büyüklükte olup, her zaman olduğu gibi Apoditerium (Soyunma yeri), Frigidarium (Soğukluk kısmı), Tepidarium (Ilık kısım) ve Caldarium (Sıcak kısım) bölümlerinden oluşurlar. Tepidarium ve Caldarium bölümlerinin daha geniş olmasının nedeni, kuşkusuz Ankara'nın soğuk kış mevsimi gözönüne alındığında kolaylıkla anlaşılır. Bunlar, etrafında ocaktan (külhan) gelen sıcak havanın rahatça dolaştığı tuğla sütunlardan oluşan bir yeraltı ısıtma tesisatı ile desteklenir ve yukarıdaki odalarda böylelikle ısınırlardı. Bu yeraltı ısıtma tesisi, ocakçıların ateşi körüklemek için geçtikleri bir takım tünel ve geçitler ile birbirlerine bağlı idiler.

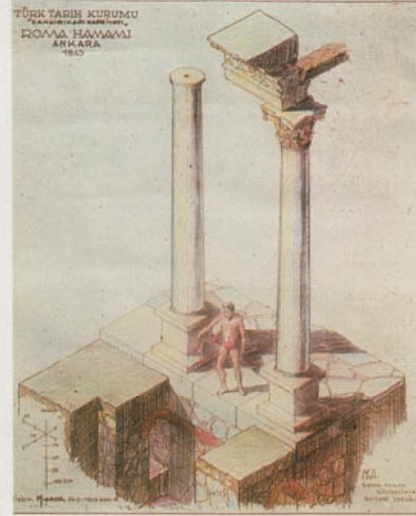
Roma Hamamı, soğuk su ile yıkanma yeri "piscina"

Roma Hamamı Kuzey cephesi rekonstrüksiyon çizimi

Doğu-Batı kesiti rekonstrüksiyon çizimi

Roma Hamamı, güreş meydanı "palaestra" avlu yüzü, mermer sütun sırası ve kanal girişi

Roma Hamamı, yüzme havuzundan "Frigidarium" genel görünüşü

Roma Hamamının doğudan genel görünüşü

Güreş meydanının "palaestra"
kuzey-batı revağının
bu günkü görünüşü

Roma Hamamının güneyden genel görünüşü

Bugünkü
Çankırı Caddesinden
güreş meydanına
"palaestra" giriş.

Roma Hamamı, sıkkık bölümünden "tepidarium" genel görünüşü.

